

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/68/60/94

NEOPOPIWEK

- **STOSUNEK DO PREZYDENCKIEGO WETA**
- **OCENA SŁUSZNOŚCI KONTROLI WZROSTU PŁAC PRZEZ PAŃSTWO**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Od 1 kwietnia przestała obowiązywać dotychczasowa ustawa o "popiwku". W jej miejsce Sejm uchwalił co prawda nową ustawę o kontroli nadmiernego wzrostu wynagrodzeń, jednak została ona zawetowana przez prezydenta. Jednym z powodów decyzji prezydenta był przepis, dający rządowi prawo do kontrolowania płac w firmach prywatnych.

Brak ustawy ograniczającej wzrost wynagrodzeń spowodował w niektórych zakładach wzrost płac, a wśród wielu załóg przedsiębiorstw państwowych - nadzieje na podwyżki. Uchwalenie przez Sejm nowej wersji ustawy o kontroli płac przyczyniło się do wzrostu napięcia społecznego. W wielu zakładach ogłoszono strajki lub pogotowie strajkowe, a jednym z głównych postulatów jest likwidacja "neopopiwku".

Ustawa "neopopiwkowa" nie mogła zyskać poparcia w społeczeństwie, gdyż ograniczanie płac w celu zahamowania inflacji nadal¹ ma więcej przeciwników niż zwolenników². Obecnie jednak nieco więcej osób niż w lutym występuje przeciw ograniczaniu nadmiernego wzrostu płac w firmach prywatnych, mniej natomiast - w przedsiębiorstwach państwowych (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

<i>Czy w celu zahamowania inflacji rząd powinien ograniczać czy też nie nadmierny wzrost płac pracowników zatrudnionych w:</i>	Wskazania respondentów według terminów badań:	
	II '94	IV '94
firmach prywatnych:		
- zdecydowanie tak	9	9
- raczej tak	30	28
	} 39	} 37
- raczej nie	31	31
- zdecydowanie nie	12	15
	} 43	} 46
Trudno powiedzieć	18	17
przedsiębiorstwach państwowych:		
- zdecydowanie tak	5	7
- raczej tak	25	28
	} 30	} 35
- raczej nie	38	35
- zdecydowanie nie	15	13
	} 53	} 48
Trudno powiedzieć	17	17

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (48) zrealizowano w dniach 14-18 kwietnia '94 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności (N=1207).

² Por. komunikat CBOS "Poziom akceptacji strajków. Stosunek do kontroli płac", marzec '94.

Ankietowani aktywni zawodowo w swoich opiniach dotyczących ograniczania wzrostu płac w zasadzie nie różnią się od ogółu społeczeństwa. Jedyna różnica to mniejsza wśród nich liczba osób nie mających zdania na ten temat. Zarówno badani, którzy sprzeciwiają się ograniczaniu wzrostu płac, jak i jego zwolennicy, w większości postulują stosowanie w przedsiębiorstwach jednej zasady, niezależnie od własnościowego sektora gospodarki.

Stosunek do regulowania wzrostu płac przez państwo wiąże się z deklarowanymi przez badanych poglądami politycznymi (tab. 2).

Tabela 2

w procentach

W celu zahamowania inflacji rząd:	Deklarowane poglądy polityczne		
	lewica	centrum	prawica
- powinien ograniczać nadmierny wzrost płac zarówno w firmach prywatnych, jak i w przedsiębiorstwach państwowych	41	29	32
- powinien ograniczać nadmierny wzrost płac tylko w firmach prywatnych	12	12	9
- powinien ograniczać nadmierny wzrost płac tylko w przedsiębiorstwach państwowych	9	10	14
- nie powinien ograniczać wzrostu płac	38	48	45
W tabeli pominięto odpowiedzi "trudno powiedzieć".			

Najwięcej zwolenników interwencjonizmu państwowego w dziedzinie płac jest wśród osób deklarujących lewicowe poglądy polityczne. Ta grupa badanych jest jednak najbardziej niechętna ograniczaniu wzrostu płac w przedsiębiorstwach państwowych, natomiast respondenci deklarujący poglądy prawicowe - w prywatnych.

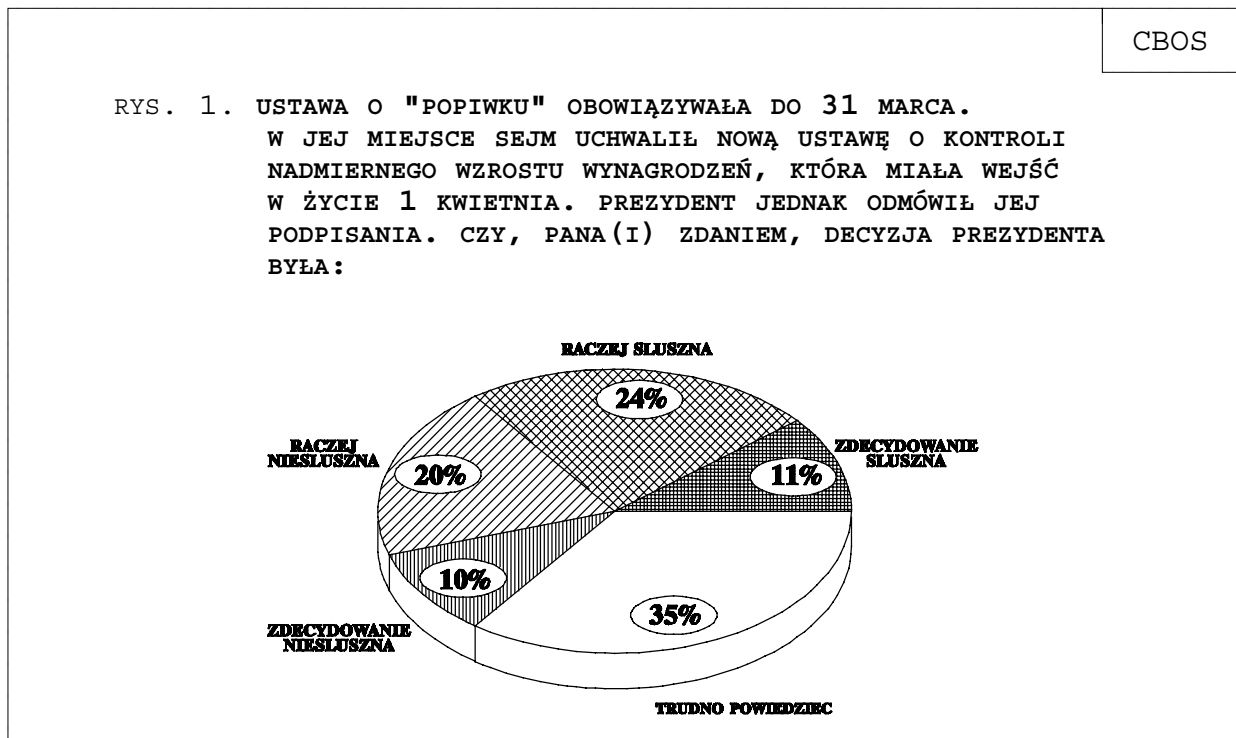
Opinie te związane są także ze stosunkiem do rządu - jego zwolennicy częściej niż przeciwnicy skłonni są zaakceptować hamowanie inflacji przez ograniczanie wzrostu płac zarówno w firmach prywatnych, jak i przedsiębiorstwach państwowych.

Przeciwnikami ograniczania wzrostu płac zarówno w przedsiębiorstwach prywatnych, jak i państwowych są w większości pracownicy umysłowi niższego szczebla i robotnicy wykwalifikowani³.

³ Por. tabele aneksowe.

Stosunek badanych do ograniczania przez państwo wzrostu płac wpływa na ocenę decyzji prezydenta o niepodpisaniu ustawy "neopopiwkowej". Respondenci, którzy są przeciwnikami ograniczania wzrostu płac, najczęściej popierali decyzję prezydenta⁴. Ponad jedna trzecia ogółu badanych nie potrafiła zająć stanowiska w tej sprawie. Pozostali ankietowani nieco częściej oceniali ją jako słuszną niż niesłuszną.

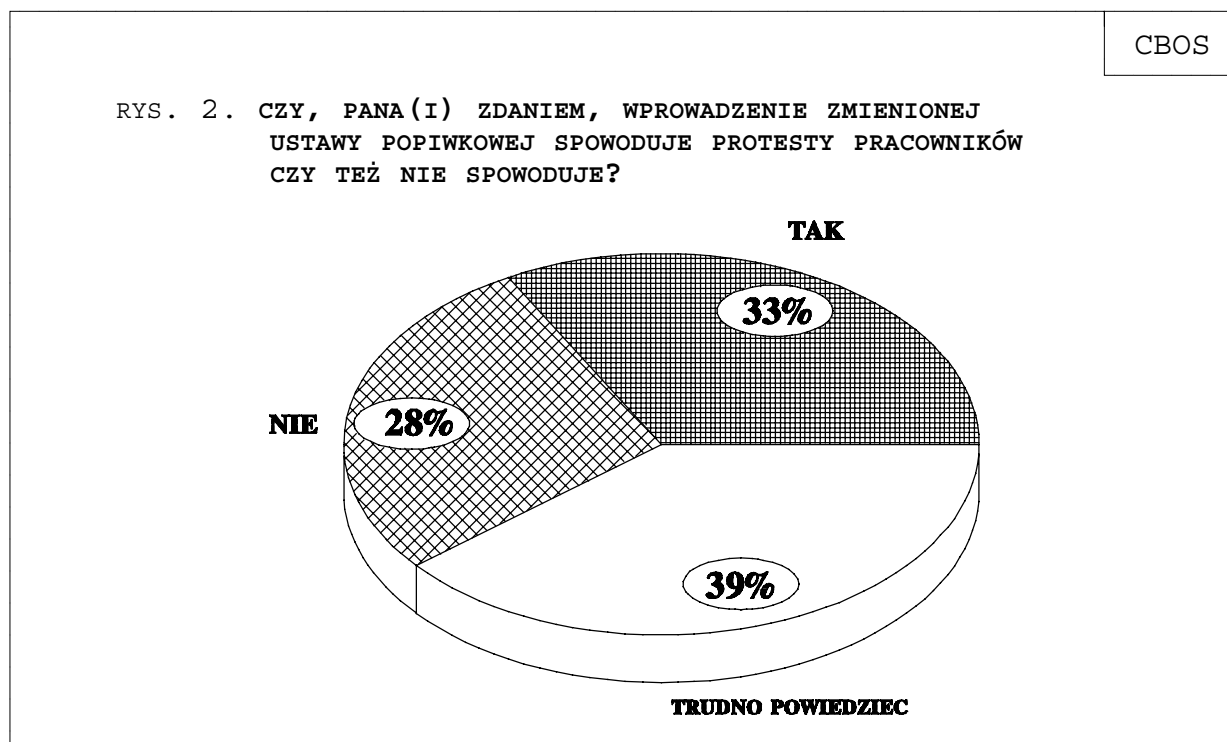
Wśród osób aktywnych zawodowo przewaga zwolenników decyzji prezydenta nad przeciwnikami jest nieco większa niż w całej badanej populacji.

Decyzję o zawetowaniu przez Lecha Wałęsę ustawy "neopopiwkowej" poparli najczęściej badani, którzy uważali, że jego działalność dobrze służy społeczeństwu (krytycznie ocenili oni działalność Sejmu i rządu). Jej zwolennicy rekrutowali się także przede wszystkim spośród respondentów deklarujących prawicowe poglądy polityczne. Przeciwnikami byli natomiast badani o poglądach lewicowych. Osoby identyfikujące się ze związkami zawodowymi o rodowodzie "solidarnościowym" częściej niż inni uważają, że decyzja Lecha Wałęsy była słuszną.

⁴ Wszystkie zależności opisane w komunikacie są istotne statystycznie, co oznacza, że w każdym przypadku hipoteza o braku zależności statystycznej została odrzucona na poziomie istotności równym 0.05.

W miejsce ustawy odrzuconej przez prezydenta, Sejm przyjął 22 kwietnia nową ustawę o wprowadzeniu kontroli płac. Na kilka dni przed tym wydarzeniem dwie piąte badanych Polaków nie potrafiło ocenić, czy wprowadzenie zmienionej ustawy "popiwkowej" spowoduje strajki i protesty pracowników. Przekonanie o takich konsekwencjach ewentualnego wprowadzenia zmienionej ustawy wyrażała jedna trzecia ankietowanych.

Wśród aktywnych zawodowo odsetek osób, które nie przewidują strajków, jest większy (o 5 punktów procentowych) niż w całej populacji i taki sam jak tych, którzy nie spodziewają się protestów. Scenariusz strajkowy przewidywali najczęściej badani z wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym. Częstością pesymistycznych prognoz wyróżniali się także przedstawiciele prywatnej inicjatywy oraz ankietowani mający najwyższe dochody *per capita* i dobrze oceniający swoją sytuację materialną, a także mieszkańcy regionu południowo-zachodniego i północnego.

Wypowiedzi na ten temat nie różnicuje ani stosunek do rządu, ani do związków zawodowych.

Badani spodziewający się, że wprowadzenie zmienionej ustawy popiwkowej spowoduje protesty pracowników częściej niż pozostali popierają decyzję prezydenta o zawetowaniu jej poprzedniej wersji.

★

★ ★

Ograniczanie płac w celu zahamowania inflacji - zarówno w firmach prywatnych, jak i przedsiębiorstwach państwowych - zyskuje nieco więcej przeciwników niż zwolenników. Poparcie dla decyzji prezydenta o niepodpisaniu ustawy mającej zastąpić "popiwek" jest trochę większe wśród osób aktywnych zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych) niż w całym społeczeństwie. Natomiast przewidywanie wzrostu nastrojów strajkowych po uchwaleniu przez Sejm nowej wersji ustawy o "popiwku" jest częstsze wśród ogółu badanych niż wśród osób aktywnych zawodowo.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy w celu zahamowania inflacji rząd powinien ograniczyć czy też nie nadmierny wzrost płac pracowników zatrudnionych w firmach prywatnych?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	46	17	1204
Płeć				
Mężczyźni	40	50	9	562
Kobiety	34	42	24	642
Wiek				
do 24 lat	37	50	14	158
25-34	33	55	12	199
35-44	35	55	10	285
45-54	44	38	17	192
55-64	40	41	19	195
65 lat i więcej	34	29	37	165
Miejsce zamieszkania				
Wieś	37	43	20	468
Miasto do 20 tys.	33	51	16	129
od 21 do 100 tys.	39	44	17	235
101-500 tys.	36	49	14	243
501 tys. i więcej mieszk.	39	49	12	130
Region				
Północny	41	48	11	155
Zachodni	40	42	18	116
Środkowozachodni	46	43	11	176
Środkowy	37	45	18	196
Wschodni	34	39	26	167
Południowo-wschodni	29	50	21	183
Południowo-zachodni	34	51	15	213
Wykształcenie				
Podstawowe	32	39	28	457
Zasadnicze zawodowe	41	46	13	319
Średnie	40	51	9	336
Wyższe	30	63	7	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	61	7	70
Prac. umysł. niż. szczebla	42	51	7	97
Pracownicy fiz. - umysł.	34	58	8	70
Robotnicy wykwalifikowani	36	54	10	136
Robotnicy niewykwalifik.	41	45	15	68
Rolnicy	35	45	20	100
Prywatni przedsiębiorcy	31	68	1	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	39	34	27	399
Uczniowie i studenci	35	58	7	50
Bezrobotni	37	47	16	97
Gospodynie domowe i inni	33	42	25	80
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	31	43	27	172
750 tys. - 1249 tys.	37	46	16	274
1250 tys. - 1749 tys.	41	42	17	267
1750 tys. - 2249 tys.	40	43	17	199
2250 tys. i powyżej	36	52	12	268
Ocena własnych war. mater.				
Złe	37	45	18	533
Średnie	37	45	18	539
Dobre	38	53	10	130
Zainteresowanie polityką				
Duże	39	52	9	108
Średnie	40	51	10	499
Małe lub żadne	34	41	25	598
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	40	35	25	75
Raz w tygodniu	35	46	19	696
Kilka razy w roku	39	46	15	309
W ogóle nie uczestniczy	38	53	8	122
Poglądy polityczne				
Lewica	48	42	10	267
Centrum	37	52	11	363
Prawica	37	53	10	253
Trudno powiedzieć	28	37	35	318

Tabela 2. Czy w celu zahamowania inflacji rząd powinien ograniczać czy też nie nadmierny wzrost płac pracowników zatrudnionych w zakładach państwowych?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	49	17	1204
Płeć				
Mężczyźni	39	52	9	562
Kobiety	31	46	23	642
Wiek				
do 24 lat	32	56	12	158
25-34	30	59	11	199
35-44	33	57	11	285
45-54	40	44	15	192
55-64	42	40	18	195
65 lat i więcej	32	30	37	165
Miejsce zamieszkania				
Wieś	34	47	19	468
Miasto do 20 tys.	27	57	16	129
od 21 do 100 tys.	35	46	19	235
101-500 tys.	34	52	14	243
501 tys.i więcej mieszk.	46	43	11	130
Region				
Północny	34	53	13	155
Zachodni	33	53	14	116
Środkowo-zachodni	43	46	11	176
Środkowy	40	44	16	196
Wschodni	33	41	26	167
Południowo-wschodni	28	52	21	183
Południowo-zachodni	32	52	15	213
Wykształcenie				
Podstawowe	30	43	26	457
Zasadnicze zawodowe	33	54	13	319
Średnie	36	55	10	336
Wyższe	57	36	7	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	46	47	7	70
Prac.umysł.niż.szczębla	27	63	10	97
Pracownicy fiz.- umysł.	24	70	6	70
Robotnicy wykwalifikowani	35	56	9	136
Robotnicy niewykwalifik.	23	64	13	68
Rolnicy	37	45	18	100
Prywatni przedsiębiorcy	48	51	1	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	38	36	27	399
Uczniowie i studenci	38	56	7	50
Bezrobotni	35	52	14	97
Gospodynie domowe i inni	28	47	24	80
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	28	46	25	172
750 tys. - 1249 tys.	29	55	16	274
1250 tys. - 1749 tys.	36	49	15	267
1750 tys. - 2249 tys.	37	47	16	199
2250 tys. i powyżej	43	44	13	268
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	52	17	533
Średnie	35	47	18	539
Dobre	48	42	11	130
Zainteresowanie polityką				
Duże	49	43	8	108
Średnie	38	53	9	499
Małe lub żadne	29	46	25	598
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	40	38	22	75
Raz w tygodniu	33	49	19	696
Kilka razy w roku	36	49	15	309
W ogóle nie uczestniczy	40	53	6	122
Poglądy polityczne				
Lewica	45	46	9	267
Centrum	35	54	11	363
Prawica	42	48	9	253
Trudno powiedzieć	20	45	35	318

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, decyzja prezydenta o niepodpisaniu ustawy o kontroli wzrostu wynagrodzeń była:

	(%)			
	Słuszna	Niesłuszna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	30	35	1207
Płeć				
Mężczyźni	42	32	25	562
Kobiety	28	28	44	645
Wiek				
do 24 lat	37	25	38	158
25-34	34	35	32	199
35-44	40	32	29	285
45-54	35	33	32	192
55-64	34	31	35	195
65 lat i więcej	25	23	52	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	30	37	468
Miasto do 20 tys.	39	28	34	132
od 21 do 100 tys.	28	31	41	235
101-500 tys.	38	30	32	243
501 tys. i więcej mieszk.	47	29	24	130
Region				
Północny	35	37	29	155
Zachodni	30	33	38	119
Środkowo-zachodni	32	39	29	176
Środkowy	38	29	33	156
Wschodni	30	26	44	167
Południowo-wschodni	39	21	41	183
Południowo-zachodni	38	27	35	213
Wykształcenie				
Podstawowe	30	27	43	460
Zasadnicze zawodowe	34	31	35	319
Średnie	40	30	31	336
Wyższe	44	45	12	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	44	19	70
Prac.umysł.niż.szczębla	41	33	26	97
Pracownicy fiz.- umysł.	49	27	24	70
Robotnicy wykwalifikowani	40	29	31	136
Robotnicy niewykwalifik.	30	33	37	68
Rolnicy	36	26	38	100
Prywatni przedsiębiorcy	50	30	21	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	30	27	43	402
Uczniowie i studenci	37	30	33	50
Bezrobotni	31	33	36	97
Gospodynie domowe i inni	31	28	41	80
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	29	27	44	172
750 tys. - 1249 tys.	35	29	36	274
1250 tys. - 1749 tys.	30	31	39	268
1750 tys. - 2249 tys.	37	30	32	200
2250 tys. i powyżej	42	32	27	268
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	30	36	533
Średnie	34	29	37	542
Dobre	43	32	25	130
Zainteresowanie polityką				
Duże	47	40	14	108
Średnie	42	32	26	499
Małe lub żadne	26	27	47	601
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	31	22	47	77
Raz w tygodniu	35	27	38	696
Kilka razy w roku	32	38	30	309
W ogóle nie uczestniczy	46	32	23	124
Poglądy polityczne				
Lewica	30	47	23	267
Centrum	39	30	31	363
Prawica	48	28	24	253
Trudno powiedzieć	23	17	59	318

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, wprowadzenie zmienionej ustawy popiawkowej spowoduje strajki i protesty pracowników czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	28	39	1207
Płeć				
Mężczyźni	34	34	32	562
Kobiety	32	23	45	645
Wiek				
do 24 lat	31	31	38	158
25-34	30	28	41	199
35-44	41	28	32	285
45-54	33	31	36	192
55-64	36	26	38	195
65 lat i więcej	24	23	53	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	34	26	40	468
Miasto do 20 tys.	31	31	38	132
od 21 do 100 tys.	29	25	46	235
101-500 tys.	36	26	38	243
501 tys. i więcej mieszk.	34	41	25	130
Region				
Północny	36	29	35	155
Zachodni	28	33	39	119
Środkowozachodni	32	35	33	176
Środkowy	33	30	37	196
Wschodni	27	26	48	167
Południowo-wschodni	31	19	50	183
Południowo-zachodni	41	26	34	213
Wykształcenie				
Podstawowe	29	22	48	460
Zasadnicze zawodowe	39	30	30	319
Średnie	29	32	39	336
Wyższe	43	33	24	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	31	36	33	70
Prac. umysł. niż. szczebla	32	33	34	97
Pracownicy fiz. - umysł.	33	32	34	70
Robotnicy wykwalifikowani	31	32	36	136
Robotnicy niewykwalifik.	33	34	33	68
Rolnicy	30	33	37	100
Prywatni przedsiębiorcy	59	15	26	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	31	26	44	402
Uczniowie i studenci	37	28	35	50
Bezrobotni	37	20	44	97
Gospodynie domowe i inni	32	20	48	80
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	30	25	44	172
750 tys. - 1249 tys.	34	24	42	274
1250 tys. - 1749 tys.	30	28	41	268
1750 tys. - 2249 tys.	32	28	39	200
2250 tys. i powyżej	36	33	30	268
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	27	39	533
Średnie	30	27	43	542
Dobre	40	36	25	130
Zainteresowanie polityką				
Duże	37	44	19	108
Średnie	40	30	29	499
Małe lub żadne	26	23	51	601
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	29	25	46	77
Raz w tygodniu	30	28	42	696
Kilka razy w roku	37	27	36	309
W ogóle nie uczestniczy	40	32	28	124
Poglądy polityczne				
Lewica	39	33	28	267
Centrum	33	30	37	363
Prawica	38	35	27	253
Trudno powiedzieć	23	17	60	318